

**OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUKLARININ MÜZİKSEL GELİŞİM ÖZELLİKLERİ:
BİR LİTERATÜR DERLEMESİ¹**
**MUSICAL DEVELOPMENT OF PRE-SCHOOL CHILDREN: A LITERATURE
REVIEW**

Gökay YILDIZ², Zeki NACKCI³

Öz

Okul öncesi dönem, beyin gelişiminin ve sinaptik bağlantıların kurulma oranının en yoğun ve hızlı yaşandığı dönemdir. Dolayısıyla bireylerdeki müzikal değişimler ve gelişmelerinde, yoğun ve kalıcı etkiler bırakan ilk önemli dönemi olarak görülmektedir. Bu nedenle, okul öncesi dönem çocukların, müziksel gelişim özellikleri üzerine ulusal ve uluslararası alanda birçok bilimsel çalışma yapılmıştır. Bu bağlamda bu çalışma, literatürde okul öncesi dönem çocuklarının müziksel gelişimlerini üzerine yapılmış araştırmaların sınıflandırılması ve değerlendirilmesinin yapılarak konuya özel sentezlere ulaşılması amaçlanmaktadır. Tarama sonucunda elde edilen çalışmalar, genelde müziksel gelişim özellikleri, özelde okul öncesi dönem altında sentezlenerek değerlendirilmiş belirlenen konu üzerindeki tartışmalı noktalar ve düşünsel analizler yeniden yorumlanmıştır. Literatür taramaya dayalı okul öncesi dönem çocuklarının müziksel gelişim özelliklerinin incelenmesini ve irdelenmesini yapılan bu çalışmada, ülkemiz eğitim sistemi için bazı önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi, Gelişim, Müziksel Gelişim.

Abstract

The pre-school period is the period with most intense and rapid rate of brain development and synaptic connection formation. As a result, it appears to be the first significant period leaving intense and permanent effects on musical changes and developments of the individual. Thus, many scientific studies, both national and international, have been completed on the musical development of pre-school children. Moving from this point, this study classifies and evaluates the research in the literature on musical development of pre-school children and aims to reach a unique synthesis of the topic. The studies obtained from a literature scan will be used to synthesize the general musical development properties, especially in the pre-school period, noting the controversial points of the topic and reinterpreting intellectual analysis. This research planning the investigation and examination of musical development in pre-school children based on a literature scan will make some recommendations for the national educational system in Turkey.

Keywords: Pre-school, Development, Musical Development.

¹ Bu çalışma MÜZED Uluslararası 2. İpek Yolu Müzik Konferansı'nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

² Prof., Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, gokayyildiz@mehmetakif.edu.tr

³ Doç. Dr., Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, znacakci@mehmetakif.edu.tr

1. GİRİŞ

Gelişme organizmanın, büyüme, olgunlaşma ve öğrenmenin etkileşimiyle sürekli olarak ilerleme kaydeden değişmesidir. Gelişme, ürün olarak ele alındığında gelişim bu ürünün süreç yönü olarak tanımlanabilir. Gelişim, organizmanın döllemeden başlayarak bedensel, zihinsel, duygusal, sosyal ve dil yönünden, belli koşulları olan en son aşamasına ulaşıncaya kadar sürekli ilerleme kaydeden değişimdir. Gelişme, olgunlaşma ve öğrenme etkileşimlerinin bir ürünüdür. Gelişim ise süreçtir. Olgunlaşma ve öğrenme olmadan gelişim sağlanamaz (Senemoğlu, 1998:12).

Gelişim, yaşam boyunca meydana gelen bilgi ve yeteneklerdeki aşamalı değişimleri içermektedir. Müzik yeteneği üzerine yapılan çalışmalar, müzikalite için gereken yeteneklerin gelişiminin anne karnında başladığını ve yetişkinliğe kadar devam ettiğini göstermektedir. Müzikal bir sesi doğru olarak tekrar edebilme, çalgı çalabilme, ritmik hareket edebilme ve duygusal olarak müziğe tepki verebilme gibi yeteneklerin tamamı bilişsel olgunlaşma ve gelişimin bir parçası olarak ilerler (Gooding ve Standley, 2009).

Bireyin, anne karnında başlayan ve dünyaya geldikten sonra belirli yaş ve dönemlerde farklı şekillerde biçimlenen ve sürekli ilerleme kaydeden müziksel değişimi müziksel gelişim olarak tanımlanabilir. Bireyin müziksel gelişmesi, büyüme, olgunlaşma ve yeni öğrenmelerinin bir ürünü olarak şekillenir. Kalıtım ve çevre etmenlerinin de müziksel gelişimde önemli bir etkisi olduğu düşünülmektedir.

Bebeğin, anne karnındayken, annesinin kalp atışlarından ve annesinin dinlediği müziklerden etkilendiği, böylece sese karşı ilk tepkilerini verdiği yapılan deneylerle kanıtlanmıştır. Anne karnında başlayan bu ilişki, bebeğin dünyaya gelişiyle birlikte kendini farklı bir ortama taşır. Bebek, yeni geldiği bu ortamda kendisini bir ses dünyasının içinde bulur. Bu ses dünyasına kendisi de sesiyle katılmaya başlar. Böylece sesinin, çevresiyle iletişim kurmada en etkili araç olduğunu kavramaya başlar. Kendi isteklerini ve tepkilerini de yine kendi sesi yoluyla verir. İnsan yavrusunun ses ile olan bu iç içeliği zamanla onun kendisini ifade etmesinin, iletişim kurmasının ayrılmaz bir parçası olur.

Çocuğun doğum öncesinde başlayan, doğumla birlikte hızlı bir şekilde devam eden müziksel gelişimi okul öncesi eğitim çağına gelindiğinde gözle görülür bir şekilde çeşitlilik ve değişim göstermektedir. Okul yaşantısıyla da desteklenen müziksel yaşantı kendisini müziksel işitme, müziksel söyleme, müziksel çalma, ritim yeteneği, müziksel devinim ve müziksel beğeni davranışlarıyla boyutlandırmaktadır.

Campbell (1991) (akt. Gooding ve Standley, 2009) müziksel gelişimle ilgili araştırmaları Piaget'nin kurucusu olduğu temel varsayımlara dayandırmaktadır. Piaget gibi pek çok araştırmacı da müziksel yeteneklerdeki değişimleri bireylerin gelişimle ilgili çeşitli aşamaları yaşamalarıyla tanımlamakta ve gelişimsel periyotlar konseptini desteklemektedirler. Gooding ve Standley (2009) müziksel gelişim dönemlerini aşağıdaki şekilde gruplamış ve dönem özelliklerini açıklamışlardır;

- a) Doğum öncesi dönem müziksel gelişim (0-40 haftalık gebelik)
- b) Bebeklik dönemi müziksel gelişim (0-12 ay)
- c) Erken çocukluk dönemi müziksel gelişim (1-2 yaş, 3-5 yaş)
- d) Orta çocukluk dönemi müziksel gelişim (5-7 yaş, 7-11 yaş)
- e) Ergenlik dönemi müziksel gelişim (11-20 yaş)

Erken çocukluk ve okul öncesi dönem çocukların (1-2 yaş, 3-5 yaş) müziksel yetenekleri konusunda bazı araştırmalar yapılmış olsa da, çeşitli müziksel yetenek alanlarını ve farklı yaş gruplarını dikkate alan müziksel gelişimle ilgili yapılmış çalışmalar sınırlı olarak görülmektedir. Bu nedenle bu çalışma okul öncesi

dönemle sınırlı tutulmuştur. Çalışmanın amacı, okul öncesi dönem çocuklarının müziksel gelişimlerini literatüre dayalı olarak sistemli bir şekilde derlemek olarak belirlenmiştir.

2. YÖNTEM

Bu kuramsal çalışma, okul öncesi dönem çocuklarının müziksel gelişim özelliklerinin incelenmesini ve irdelenmesini kapsamaktadır. Bu yönüyle çalışma 3-6 yaş çocukların müziksel gelişim dönemi ile sınırlandırılmıştır. Çalışmada “Derleme Yöntemi” kullanılmış, bu yöntemle, alanında uzman kişiler tarafından araştırma konusuyla doğrudan ilişkili çalışmaların sınıflandırılması ve değerlendirilmesinin yapılarak konuya özel sentezlere ulaşılması amaçlanmıştır.

Araştırma yönteminin e-yayın literatür tarama aşaması, internet veri tabanlarında ve Google Akademik arama motorunda (okul öncesi dönem çocuklarının müziksel gelişim özellikleri, müziksel işitme, müziksel söyleme, müziksel çalma, ritim yeteneği, müziksel devinim ve müziksel beğeni, vb.) anahtar kelimeler ile sorgulama yapılarak gerçekleştirilmiştir. Tarama sonucunda elde edilen çalışmalar, genelde müziksel gelişim özellikleri, özde okul öncesi dönem altında sentezlenerek değerlendirilmiş belirlenen konu üzerindeki tartışmalı noktalar ve düşünsel analizler yeniden yorumlanmıştır.

3. OKUL ÖNCESİ DÖNEM (3-6 YAŞ) MÜZİKSEL GELİŞİM

Müzik okulöncesi çocukların yaşamlarında ortak bir paydadır. Bir çocuk için şarkı söyleme, ritim tutma ve müziğe göre hareket etme içgüdüsel olarak yaptıkları eylemlerdir. Müzik etkinlikleri, çocukların gelişim alanlarını desteklediği için ve kendi deneyimlerine fırsat verdiği için okulöncesi çocukların yaşamında kullanılması gerekmektedir. Ayrıca yaratıcı çocuk etkinlikleri içinde çocuklara sağladığı geniş ve uyarıcı ortam nedeniyle okulöncesi dönem çocuklarının yaşamında önemli bir yeri vardır (Mavesky, 2002, s.281).

Müziğin çocuk yaşamındaki yeri ve önemi, çocuğun kendini seslerle ifade etme, özgün ve güzel olanı seslerle arayıp bulması ile başlar. Anlama ve anlatma gereksinimini karşılamanın yanı sıra yaşamın değişik dönemlerinde müziğin çok yönlü işlevleri, çocuğun yaşamının bir parçasını oluşturur (Uçan, 2001, s.5).

Okulöncesi yıllar (3-6 yaşları) müziksel yeteneklerin gelişimi açısından son derece önemli bir dönemdir. Bu dönemde çocuğun birini kendine model alması ya da öğretmene kendini duygusal olarak yakın hissetmesi müziksel öğrenmeleri destekler ve müzik etkinliklerinin amacına ulaşmasına yardımcı olur.

3.1. Müziksel İşitme Özellikleri

3 yaş civarındaki çocuklar ses ile ilgili unsurlara yönelik anlayışlarını sözlü olmayan şekillerde ifade edebilirler. 4 yaşından 5 yaşına kadar sesleri daha istikrarlı bir şekilde eşleştirme yeteneklerinde artış görülür. Ancak 6 yaştan itibaren ses eşleştirme doğruluğunda artış yaşanır. Çocuklarda 3 ve 5 yaşlar arasında sese ve ses farklılıklarına karşı farkındalık oluşur. İnce ses-kalın ses, alçak ses-yüksek ses, ritmik olarak hızlı ve yavaş gibi ses özelliklerini algılamaya başlarlar. Bu dönemde sesleri istikrarlı bir şekilde eşleştirme yeteneği gelişir ve böylece yapılan ses oyunlarına ilgi ve katılım gösterirler. Özellikle ses ile ilgili çalışmalarda sözel olmayan, dokunsal ve görsel yöntemler kullanmak etkili olur. 5 yaşından itibaren ses sembollerle eşleştirilebilir. (Miyamoto, 2007; Kenney, 1997, akt. Gooding ve Standley, 2009)

3.2. Müziksel Söyleme Özellikleri

Doğaçlama şarkı söyleme becerisi 3-4 yaşlarda ortaya çıkar ve çocukların büyük bir kısmı az hatayla birkaç dizeyi söyleyebilir. Ancak bu dönemde çocuklar şarkı söylerken detone olabilirler. Yine bu dönemde şarkı söylerken sık olarak ton değiştirmeler görülür. 5 yaşından sonra ses genişliğinde ve doğru şarkı söylemede

artış görülür. 3-5 yaşlar arasında çocukların özellikle kadın seslerini kendilerine daha iyi örnek olarak aldıkları görülmüştür (Gembris, 2006; Moog, 1976; Miyamoto, 2007, akt. Gooding ve Standley, 2009).

Okul Öncesi dönem çocuklarda şarkı söyleme sesi daha güvenlidir. Zamanla grup halinde şarkı söyleyebilme oranları artar. Komik, kafiyeli ve anlamsız kelimelerden oluşmuş şarkı sözleri çok ilgilerini çeker. Düzeylerine uygun ritmik şiir ve tekerlemeleri, hareketli kısa şarkıları kolaylıkla ezberleyebilir ve zevkle tekrarlayabilirler. Düzeylerine uygun ritmik şiir ve tekerlemeleri, hareketli kısa şarkıları kolaylıkla ezberleyebilir ve zevkle tekrarlayabilirler. Bu yaşın en önemli özelliklerinden birisi de çocuğun belli bir ses tonu edinmeye başlamasıdır. 6 yaş çocukları özellikle kendi tercih ettikleri şarkıları söylemeyi severler (Ömeroğlu ve diğ., 2006; Haines ve Geber, 1992; Okumuş, 2008:14, akt. Erden ve diğ., 2012).

Hargreaves ve Zimmermann'a (1992) 5 yaşından sonra çocuklar bilindik şarkıları ve doğaçlama söylenen şarkıları daha istikrarlı ve doğru söyler hale gelirler. Çocuklarda şarkının öğrenimi ise şu sırayla gerçekleşir: şarkının sözcükleri, şarkının ritmi ve şarkını müzikal sesleri (ezgisi).

3.3. Müziksel Çalma Özellikleri

Çocuklar çalgı çalmaktan ve yeni çalgıların seslerini keşfetmekten hoşlanırlar. 3-5 yaş arasındaki çocuklar aile ve öğretmen desteğiyle ve özellikle de Suzuki Yöntemi kullanılarak bir çalgıyı bireysel olarak öğrenmeye başlayabilirler. Ancak anaokullarında çocukların genellikle basit ritim çalgılarına ve özellikle de davul çalmaya istekli oldukları görülür (Gooding ve Standley, 2009).

Bir çalgıyı kendilerine verilen yönergeler doğrultusunda çalabilirler ve kendi kendilerine yeni ezgiler üretebilirler (Ömeroğlu ve diğ., 2006).

3.4. Ritim Yeteneği Özellikleri

Hooper ve Umansky'ye (2009) göre gelişimin baştan ayağa, içten dışa doğru olduğu düşünülürse, çocukların öncelikle tempoya uygun şekilde el çırtıkları, daha sonra ayaklarını yere vurarak hareket ettirdikleri görülür. Kenney, (1997) ve Rainbow, (1977) ayaklarla tempoya uygun hareket etme becerisinin ise yaklaşık olarak 4 yaşında başladığını belirtmişlerdir. Reifinger'e (2006) göre 3 ile 5 yaş arasında pek çok çocuk ritimleri algılama ve çalma konusunda yetkin hale gelir. Miyamoto (2007) 3 yaşındaki çocukların tekrarlar yoluyla ritmik motifler yaratmaya başladıklarını ve genellikle ritimleri en iyi şekilde kendi sesleriyle tekrar ettiklerini vurgulamıştır. 4 yaşında ise el çırtarak ya da elini masaya vurarak istikrarlı bir şekilde ritim uygulamaları yapabilirler. Müziğe karşı eşgüdümlü hareket etme becerisi 3 yaşında artış gösterir ve 4 yaşında daha karmaşık bir hale gelir. Bu yaşlarda çocuklar müziğe uygun bedensel hareketler yapabilir, oyunlar oynayabilir ve dans edebilirler (akt. Gooding ve Standley, 2009).

3.5. Müziksel Devinim Özellikleri

Çocuk hareketlerinin çoğu ritmiktir. Sallanma, zıplama, kendi etrafında dönme, ayak vurma, koşma, eğilerek sallanma ve benzeri hareketler tüm eğitimcilerin aşına olduğu ritmik hareketlerdir (Artan ve Bal, 1993).

Çocuklar büyüdükçe seslere veya müziğe ritmik vücut hareketleriyle güçlü bir biçimde karşılık verirler. Zıplama, hoplama, tempo tutma gibi çeşitli hareketler yaparlar. Yeni öğrenilen hareketler üzerinde kontrol elde edildikçe, ritim unsuru içe taşınır ve müzikle birlikte zıplama, hoplama ve ritme göre hareket etme becerisi şeklinde süreç tamamlanır. Bu süreç, müzikle yaratıcı hareketin ortaya koyulması, daha sonrasında dans adım ve modellerinin öğrenilmesi ve sonuç olarak çalgı çalma becerisinin kazanılmasında bir başlangıçtır (Ömeroğlu ve diğ., 2006).

Devinim, müziksel düşüncenin çocuk tarafından kazanılmasında önemli bir rol oynar. Çocuk tempoda, dinamiklerde, ses değişikliklerini anlatmak ve keşfetmek için, bir şarkının sözel veya müziksel içeriğini anlatmak için tüm vücudunu kullanır. Bu duygu ve yoğun hareketler, sözlü anlatımın ötesine uzanan bilgileri akla sokmak için doğrudan ve derin biçimde beyine iletilirler (Ömeroğlu ve diğ., 2006).

Pek çok temel motor davranış 5 yaşından önce ortaya çıkar. Büyük kas hareketleri, küçük kas hareketlerinden daha kolay gerçekleşir. Çocuklar 5 yaşından itibaren büyük ve küçük motor hareket koordinasyonunu iyi şekilde geliştirirler (Loong & Lineburgh, 2000; Teachout, n.d.; Loong & Lineburgh, 2000; Huang, 2007, akt. Gooding ve Standley, 2009)

El göz koordinasyonu (eşgüdüm) ve motor beceriler açısından kızlar erkeklerden daha üstün olma eğilimindedir. Çocukların müziğe karşı koordineli (eşgüdümlü) hareketleri 3 yaş itibarıyla artar ve 4 yaş itibarıyla daha karmaşık hale gelir. 4 yaşındaki çocuklar zıplayabilir, koşabilir, bir yerden bir yere atlayarak geçebilir ve kayabilirler (Loong & Lineburgh, 2000; Miyamoto, 2007).

Okulöncesi çocuklar dakikada 120-176 vuruşu olan tempolarda istikrarlı şekilde hareket edebilirler (Huang, 2007).

Müziğe uyumlu hareketler akranların gözlemi tarafından yüksek şekilde etki altındadır (çocuğun yaşlıları onu eğer izliyorlarsa çocuğun müzikle ilgili hareketleri de bundan etkilenmektedir) (Merrion, 1989).

3.6. Müziksel Beğeni Özellikleri

Okul öncesi dönem çocukları, yaratıcı bir biçimde hikâye veya şarkı sözleriyle duygularını ifade etmede müziği bir araç olarak kullanırlar.

3-4 yaş arasındaki çocuklar müzikteki duygusal içeriğe, anlama karşı hassastırlar ve tepki verirler (Trainor, Clark, Huntley ve Adams, 1997). Okulöncesi dönemdeki çocuklar popüler çocuk şarkıları gibi popüler müziklere ilgi gösterirler. Fakat aynı zamanda farklı müzik stillerine de açıktırlar (Miyamoto, 2007).

4. TARTIŞMA

Müzik, hem bir eğitim alanı hem de bir eğitim yöntemi olarak önemli rol oynar. Müzikle erken yaşlarda tanışmak, müziksel öğrenmelerle bilişsel, dil, sosyal-duygusal ve motor becerilerin bütüncül bir şekilde desteklenmesi açısından gereklidir. Gerek erken çocukluk eğitimcileri, gerekse müzik eğitimcileri, okul öncesi yılların beyin müzik merkezinin gelişimi ile çocukların doğal müzikal yeteneklerini güçlendirmek için kritik bir dönem olduğu konusunda görüş birliğindedir (Isenberg ve Jalongo, 2001:159; Etopio, 2009:1, akt. Kandır ve Türkoğlu, 2015).

Son yıllarda insan bilişi ve altında yatan beyin mekanizmaları hakkında yapılan çalışmalarda müzik, karmaşık beyin fonksiyonlarına dair önemli bulgular ortaya koymaktadır. Müziksel algı süreci, karmaşık bir beyin etkinliği olarak nöroloji biliminin de ilgi alanına girmiştir (Koelsch ve Siebel, 2005:1, akt. Kandır ve Türkoğlu, 2015).

Koelsch ve Siebel (2005)'e göre yapılan çalışmalar insanın müziksel algılama biçimlerini ve bu süreçte neler yaşandığı ile ilgili somut verileri ortaya koymaktadır. Akustik çözümleme, işitsel bellek, işitsel çözümleme, müziksel sözdizimi (syntax) ve anlam (semantic) çözümleme aşamalarını içeren müziksel algı süreci oldukça karmaşık bir beyin etkinliği olarak nöroloji biliminin de bir kolu haline gelmiştir (Akt. Özmenteş, 2006)

Erken yıllarda sağlanan müziksel uyarımlar, beyindeki nöronların ve beyinin farklı bölgeleri arasındaki etkileşimi sağlayan nöron ağlarının gelişimine katkıda bulunmaktadır (Isenberg ve Jalongo, 2001:159; Özmenteş, 2006; Wan ve Schlaug, 2010:566, akt. Kandır ve Türkoğlu, 2015).

Yapılan çalışmalarda erken yaşlarda alınmaya başlayan müzik eğitiminin bilişsel süreçlerin gelişimi, dinleme, fonolojik farkındalık gibi erken okuryazarlık becerileri ile karmaşık matematiksel ve bilimsel becerilerin gelişiminde etkili olan nöral bağlantıları da güçlendirdiği ve bütünsel gelişimi desteklediği saptanmıştır (Anvari, Trainor, Woodside ve Levy, 2002; Kaviani, Mirbaha, Pournaseh ve Sagan, 2014; McDonel, 2013; Moreno ve diğerleri, 2009; Tai, 2010, akt. Kandır ve Türkoğlu, 2015).

Müziksel algılamının karmaşık doğası bebeklerin müziğe verdikleri tepkilerin gözlenmesi ya da beyin görüntüleme araçları sayesinde çözülmeye başlamıştır. Doğum öncesi altı aylıktan doğum sonrası üçüncü aya kadar bebeklerin düşük perdedeki sesler arasındaki farkları işitebildiği ve yüksek perdedeki sesler devreye girdiğinde bu becerinin daha da arttığı kanıtlanmıştır. Beş ve sekiz ay arasındaki bebeklerle yetişkinlerin karşılaştırıldığı araştırmada bebeklerin yüksek perdedeki seslere tepki verme becerilerinin yetişkinlere oranla daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Beş aylık bebeklerin altı aylık içindeki bir ezginin zamansal parametre ilişkilerini ayırtılabildikleri saptanmıştır. Benzer bir araştırmada ise yedili bir aralık içindeki majör ya da tam-ses dizilerinden oluşmuş ezgileri bir süre dinleyen dokuz aylık bebeklerin, bu ezgilerde oluşan değişiklikleri fark edebildikleri görülmüştür. Ayrıca bebekler majör ezgilerde oluşan değişimleri, tam-ses dizisindeki değişimlere göre daha yüksek oranda fark edebilmişlerdir. Müzik eğitimi alan bir ve iki yaşlarındaki bebeklerin almayanlara oranla müziğe beden hareketleriyle uyum gösterme ve müziksel sesleri taklit etme gibi beceriler açısından daha yüksek başarı gösterdikleri gözlemlenmiştir (Lecanuet, ve arkadaşları, 1999; Werner ve VandenBos, 1993; Ilari, 2002; Chang ve Trehub, 1997; Trehub ve arkadaşları, 1984; Gruhn, 2002, akt. Özmenteş, 2006).

Araştırmalara göre bireylerin müzikal yeteneklerindeki değişimlerin kademeli olarak ve toplu tabakalar veya desenler halinde meydana geldiği görülmektedir. İlk önemli gelişim periyodu, geleneksel olarak erken çocukluk döneminde meydana gelen değişiklik olarak görülmektedir. Gates'e (1999) göre, daha çok sesin değişmesi ve çeşitli türden müziksel yeteneklerle ilgili gelişimsel desenler mevcuttur. Kompozisyon ve doğaçlama, dinleme yetenekleri ve müzik performansının kişinin hayatının geri kalan kısmına uyarlanması biçimi de aynı zamanda gelişimsel desenler sergilemektedir. Tillman'a (2001) göre de müziksel yetenekler zamanla gelişmeye devam ederler ve müziksel gelişim desenler halinde ortaya çıkar (Akt. Gooding ve Standley, 2009).

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Okul öncesi dönem beyin gelişiminin ve sinaptik bağlantıların kurulma oranının en yoğun ve hızlı yaşandığı dönemdir. Beyin gelişimi çocuğun bilişsel, dil, sosyal-duygusal ve motor gelişimi için güçlü bir zemin oluşturur. Bu nedenle çocuklar özellikle okul öncesi dönem olarak adlandırdığımız yaşamın ilk altı yılında çok hızlı büyürler ve dil, bilişsel, sosyal-duygusal ve motor gelişim alanlarında şaşırtıcı bir hızla yetkinleşirler (MEB, 2013).

MEB Okul Öncesi Eğitim Programı'na göre (2013) çocuğun sağlıklı bir şekilde büyüebilmesi, gelişebilmesi ve öğrenmeye karşı olumlu tutumlar geliştirebilmesi için nitelikli bilişsel uyarıcıların, zengin dil etkileşimlerinin, olumlu sosyal-duygusal deneyimlerin çocuğa sunulduğu ve çocuğun bağımsızlığının desteklendiği bir çevrenin yaratılmasına ihtiyaç vardır.

Bu nedenlerdir ki erken çocukluk ve okul öncesi dönemde, tüm gelişim alanlarını desteklemesi bakımından amaçları ve hedefleri çocukların müziksel gelişim özelliklerine göre belirlenmiş müzik eğitimi verilmesi büyük bir önem taşımaktadır. Bunun gerçekleştirilmesi için ise kapsamlı, dengeli, çocukların müziksel gelişim özelliklerini gözeten bir eğitim programına ihtiyaç vardır.

Ancak, bu noktada karşımıza kapsamlı ve nitelikli bir müzik programını uygulama konumundaki okul öncesi öğretmeninin müzik etkinlikleri açısından yeterliği bir sorun olarak çıkmaktadır. Okul öncesi lisans programında verilen müzik eğitimi öğretmen adaylarının müzik etkinliklerini uygulayabilme yeterliklerini ne ölçüde karşılamaktadır? ayrı bir araştırma konusu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Gates (1999) müziksel yeteneklerin gelişimini etkili, belli bir sıraya göre düzenlemiş ve eksiksiz bir şekilde içeren müzik programlarını, ancak yetenekli öğretmenlerin oluşturabileceğini belirtmiştir. Gooding ve Standley ise (2009) gelecekte vatandaşları hem de bütün toplumları özgürleştirmek ve güçlü müziksel yaşantılarla donatmak için eğitimcilerin etkili bir biçimde müziksel gelişme ve öğrenmeyi desteklemeleri gerektiğine vurgu yapmışlardır.

Ancak burada görev sadece müzik öğretmenlerine değil, özellikle okul öncesi öğretmenlerine, yöneticilerine ve ailelere de düşmektedir.

Sonuç olarak okul öncesi dönem çocukların, müziksel gelişim özellikleri üzerine ulusal ve uluslararası alanda birçok bilimsel çalışma yapılmıştır. İncelenen çalışmalara göre, okul öncesi dönemdeki müzikal aktivitelerin, çocukların müziksel gelişim ve yeteneklerini güçlendirmede çok önemli bir yere sahip olduğu, çocukların beyin gelişiminde kritik bir dönemeç olduğu görülmüştür. Araştırmalara göre, müziksel aktivitelerin, tüm gelişim alanlarını desteklediği tespit edilmiştir. Ayrıca son yıllarda teknoloji alanında yaşanan gelişmeler doğrultusunda, bebeklerin gerek anne karnında gerek ise 0-3 yaş arası müziğe verdikleri tepkilerin gözlenmesi beyin görüntüleme cihazları sayesinde tespit edilebilir hale getirmiştir. Bu durum müziksel algı sürecinin, nöroloji biliminin ilgi alanına girmesini sağlamıştır.

Tüm bu nedenlerle, daha nitelikli bir program ve daha nitelikli bir öğretmen önemli bir sonuç ve öneri olarak ortaya çıkmaktadır. Ülkemizde müzik eğitimi anabilim dallarının yeniden bölüm düzeyine çekilmesi ve bu bölüm altında değişik yaş ve kademeleri kapsayacak şekilde müzik öğretmenliği programları düzenlenmesi (Okul Öncesi Müzik Öğretmenliği gibi) bir çözüm olarak düşünülebilir. Ancak mevcut haliyle okul öncesi öğretmen adaylarının müzik etkinliklerini uygulama yeterliklerinin artırılması ve özellikle çocukların müziksel gelişim özellikleri konusunda yetkinleşmeleri sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- Artan, İsmihan - Bal, Servet, (1993). *Okul Öncesi Dönemde Müziğin Gelişimi ve Etkinlik Örnekleri*. Ya- Pa Yayınları, İstanbul.
- Ayas, Alipaşa. (1995). Fen Bilimlerinde Program Geliştirme ve Uygulama Teknikleri Üzerine Bir Çalışma: İki Çağdaş Çağdaş Yaklaşımın Değerlendirilmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı.11, (149-155).
- Erden, Evin - Şeker, Serkan - Topoğlu, Onur. (2012). Music Education in Preschool Period. *IJECER*, Cilt.1, Sayı.2, (1-12).

- Gooding, Lori - Standley, Jayne M. (2009). Musical Development and Learning Characteristics of Students: A Compilation of Key Points From the Research Literature Organized by Age. *National Association for Music Education*, Vol.30, Number.1, (32-45).
- Güler, N. (2006). *Okul Öncesi Öğretmenlerin Müzik Etkinliklerini Gerçekleştirme Durumları ve Eğitim Gereksinimlerinin Belirlenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Hargreaves, David J. - Zimmermann, Marilyn P. (1992). Developmental Theories Of Music Learning. In R. Cowell (Ed.), *Handbook of research on music teaching and learning* (pp. 377–391). New York, NY: Schirmer Books.
- Kandır, Adalet - Türkoğlu, Didem (2015). MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı'nın Müzikal Becerilerin Gelişimi Yönünden Değerlendirilmesi. *Hacettepe University Faculty of Health Sciences Journal*, Vol.1 Number.12, (339-350).
- Kılıç, Ilgım (2012). *Okul Öncesinde Müzik Eğitimi-Etkinliklerle Uygulama Örnekleri*. Pegem Akademi. Ankara.
- Mayesky, Mary (2002). *Creative Activities for Young Children*. 7th Edition. Delmar Adivision Of Thomson Learning Printer in The U.S.A.
- MEB Okul Öncesi Eğitim Programı (2013). T. C. Milli Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Genel Müdürlüğü. Ankara.
- Ömeroğlu, Esra - Ersoy, Özlem - Şahin, Fatma - Kandır, Adalet - Turla, Ayşe (2006). *Müziğin Okul Öncesi Eğitimde Kullanılması*. Kök Yayıncılık. Ankara.
- Özmenteş, Gökmen. (2006). Bilişsel Müzikoloji ve Erken Dönem Müzik Eğitimi. *Avrupa Birliği İle Bütünleşme Sürecinde İlköğretim Eğitimi*.
- Senemoğlu, Nuray (1998). *Gelişim, Öğrenme ve Öğretim Kuramdan Uygulamaya*. Spot Matbaacılık. Ankara.
- Urfioğlu, Ayşe. (1998). *Bebeklik ve Okul Öncesi Dönemde Müziğin Gelişimi ve Eğitimi*. Ya-Pa Yayınları. İstanbul.
- Uçan, Ali (1994). *Müzik Eğitimi. Temel Kavramlar-İlkeler-Yaklaşımlar*. Müzik Ansiklopedisi Yayınları. Ankara.
- Uçan, Ali (2001). *Okul Öncesi Müzik Eğitimi ve Programı*, Müzik Öğretimi (Editör Ali Öztürk). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, Açıköğretim Fakültesi Yayınları. Eskişehir.